

maj 2014

***Wpływ ekonomiczny
branży hodowli
zwierząt futerkowych
na gospodarkę Polski***

1. Spis treści

1.	Spis treści	2
2.	Cel raportu i główne wnioski	4
3.	Wstęp	6
3.1	Wprowadzenie	6
3.2	Założenia do opracowania raportu, w tym metodologia	7
4.	Ogólna charakterystyka rynku hodowli zwierząt futerkowych w Europie	8
4.1	Hodowle zwierząt futerkowych – tło historyczne	8
4.2	Mapa Europy – kluczowe obszary hodowli	9
4.3	Gatunki hodowanych zwierząt	10
4.4	Obrót skórami zwierząt futerkowych	12
4.5	Czynniki decydujące o jakości i cenach skór	14
4.6	Relacje ekonomiczne branży w Polsce z rynkami zagranicznymi	15
5.	Charakterystyka rynku hodowli zwierząt futerkowych w Polsce	16
5.1	Rynek zwierząt futerkowych w Polsce	16
5.2	Obszary hodowli	16
5.3	Wielkość hodowli: gatunki hodowanych zwierząt	18
5.4	Opis przeciętnego gospodarstwa hodowlanego – perspektywa ekonomiczna	19
5.5	Dynamika rozwoju rynku skór zwierząt futerkowych w Polsce	21
5.6	Udział eksportu w strukturze sprzedaży hodowli – kluczowe dane liczbowe	22
6.	Wpływ makroekonomiczny rynku hodowli zwierząt futerkowych na gospodarkę w Polsce	24
6.1	Metodyka liczenia wpływu	23
6.2	Wartość dodana	24
6.3	Dochody ludności	25
6.4	Rola hodowli zwierząt futerkowych w polskim eksporcie rolnym	25
6.5	Dochody podatkowe generowane przez hodowle zwierząt futerkowych	26
6.6	Znaczenie branży hodowli zwierząt futerkowych dla poszczególnych regionów	27

Spis rysunków i tabel

Rysunek 1. Procentowy udział wybranych regionów świata w globalnej produkcji skór zwierząt futerkowych w 2012 roku	9
Rysunek 2. Udział w łącznej wartości produkcji skór zwierząt futerkowych w Europie wg krajów (w proc.)	10
Rysunek 3. Produkcja skór w 2013 roku w Europie (w mln skór)	11
Rysunek 4. Przebieg przykładowej aukcji skór	12
Rysunek 5. Średnia cena sprzedaży skóry według gatunku – dane dla krajów europejskich (za 2012 rok, w euro za skórę)	14
Rysunek 6. Udział wybranych kierunków transakcji w całkowitej wartości międzynarodowego handlu skórami zwierząt futerkowych	15
Rysunek 7. Liczba ferm zwierząt futerkowych w Polsce w podziale na województwa	17
Rysunek 8. Powiaty o największej koncentracji ferm	17
Rysunek 9. Liczba ferm w Polsce w podziale na gatunki hodowanych zwierząt	18
Rysunek 10. Przeciętne roczne wydatki na poszczególne kategorie małego i dużego gospodarstwa	19
Rysunek 11. Przeciętna wartość podatków odprowadzanych w 2013 roku – małe gospodarstwo (w zł)	20
Rysunek 12. Przeciętna wartość podatków odprowadzanych w 2013 roku – duże gospodarstwo (w zł)	20
Rysunek 13. Dynamika wartości hodowli i sprzedaży skór futerkowych w Polsce (rok 2009 = 100)	21
Rysunek 14. Dynamika cen skór futerkowych z Polski według Kopenhagen Fur (rok 2009 = 100)	22
Tabela 1. Eksport surowych skór zwierząt futerkowych do poszczególnych krajów wg GUS	22
Rysunek 15. Całkowita wartość dodana wygenerowana przez hodowle zwierząt futerkowych w gospodarce polskiej w 2013 roku (w mln zł)	24
Rysunek 16. Całkowite dochody ludności wygenerowane dzięki działalności hodowli w 2013 roku (w mln zł)	25
Rysunek 17. Wielkość eksportu w poszczególnych wybranych gałęziach rolnictwa w relacji do eksportu skór surowych i garbowanych (w mln zł)	25
Rysunek 18. Dochody sektora publicznego w 2013 roku wygenerowane dzięki działalności hodowli (w mln zł)	26
Rysunek 19. Dochody sektora publicznego w roku 2013 wygenerowane dzięki działalności hodowli w podziale na kategorie (w mln zł)	26
Rysunek 20. Zakupy branży hodowli zwierząt futerkowych w podziale na województwa (w mln zł)	27

2. Cel raportu i główne wnioski

Oddajemy w Państwa ręce raport na temat wpływu ekonomicznego branży hodowli zwierząt futerkowych na gospodarkę Polski. Branżę tę poddaliśmy wieloaspektowej analizie, której celami było: po pierwsze, możliwie precyzyjne opisanie kontekstu działania hodowców na rynku polskim oraz wskazanie skali powiązań z rynkiem europejskim, a po drugie – przedstawienie wpływu tych działań hodowli na gospodarkę Polski w odniesieniu do poszczególnych kategorii ekonomicznych.

Wpływ ekonomiczny branży został policzony z wykorzystaniem tzw. Modelu Leontiefa pozwalającego na wzięcie pod uwagę efektu gospodarczego kreowanego przez cały łańcuch dostaw branży.

Przeprowadzona analiza pozwoliła na wysnucie następujących wniosków:

- Według rejestru prowadzonego przez Główny Inspektorat Weterynarii, w Polsce działalność polegającą na hodowli zwierząt futerkowych prowadzi 637 gospodarstw. Znakomita większość hodowanych zwierząt to norki (patrz strona 18).
- Fermy zwierząt futerkowych można podzielić na gospodarstwa małe, na których hoduje się do 5 tys. zwierząt, oraz duże, przeciętnie hodujące ok. 85 tys. zwierząt (patrz strona 19).
- Fermy hodowlane są silnie skoncentrowane w dwóch województwach – wielkopolskim oraz zachodniopomorskim (patrz strona 16).
- Polskie fermy zwierząt futerkowych odpowiadają za ponad 40% całkowitej masy UPPZ kategorii II i III przetwarzanych w Polsce (patrz strona 20).
- W latach 2009-2013 branża odnotowała ponad 8-krotny wzrost wartości sprzedaży, wynikający zarówno z dynamicznego przyrostu liczby sprzedawanych skór, jak i z osiągniętych cen (patrz strona 21).

- Wartość wpływu ekonomicznego, czyli dodatkowa wartość dodana wygenerowana dzięki tej branży w polskiej gospodarce, wyniosła w roku 2013 łącznie niemal 1,3 mld zł. To ok. 2,5% całej wartości generowanej w polskim rolnictwie (patrz strona 24).
- W roku 2013 hodowcy z ferm zwierząt futerkowych zasilili finanse publiczne kwotą ok. 291 mln zł w postaci podatków oraz składek społecznych, a dochody ludności wygenerowane w 2013 roku w całej gospodarce dzięki działalności ferm zwierząt futerkowych wynoszą ok. 590 mln zł. (patrz strona 26).
- Ekonomiczne znaczenie branży hodowli zwierząt futerkowych jest zdecydowanie największe w dwóch województwach: wielkopolskim i zachodniopomorskim, gdzie skoncentrowana jest produkcja oraz zlokalizowane są największe zakłady produkujące paszę i wyposażenie dla ferm.

- Wartość eksportu branży wyniosła w roku 2013 wg Głównego Urzędu Statystycznego 1,3 mld zł, co stanowiło 4% całości eksportu rolno-spożywczego. Eksport tej branży był w roku 2013 porównywalny z eksportem flagowych produktów polskiego rolnictwa – jego relacja do całości eksportu świń żywych oraz wieprzowiny wynosiła 22%, a do produktów z drobiu 24%. Eksport ten jest prawie trzykrotnie większy niż eksport świń żywych i wieprzowiny do Rosji (patrz strona 25).

Mamy nadzieję, że przedstawione wyniki analizy oraz płynące z niej wnioski będą istotnym materiałem informacyjnym na temat charakterystyki branży hodowli zwierząt futerkowych i jej wpływu na gospodarkę Polski.

3. Wstęp

3.1 Wprowadzenie

Działalność osób i podmiotów związanych z hodowlą zwierząt futerkowych była w ostatnich miesiącach jednym z tematów często podejmowanych przez media oraz inne podmioty. Debata publiczna toczyła się zwłaszcza wokół kwestii nowelizacji ustawy o ochronie zwierząt oraz rozporządzenia w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych oraz ich potencjalnego wpływu na otoczenie.

W zakresie opisu polskiej branży hodowli zwierząt futerkowych można było jednak zidentyfikować lukę informacyjną. Dotyczyła ona głównie analizy opisu udziału tego sektora rozwoju gospodarczym kraju, a w szczególności – jego wpływu ekonomicznego i podatkowego.

Niniejszy raport ma stanowić wkład w debatę dotyczącą aktualnej charakterystyki branży hodowli zwierząt futerkowych oraz jej wpływu ekonomicznego na polską gospodarkę. Raport nie obejmuje swoim zakresem innych obszarów tematycznych, takich jak m.in. dobrostan zwierząt, ochrona środowiska, wpływ społeczny etc. Jednocześnie materiał ten dotyczy tylko i wyłącznie hodowli podstawowych gatunków zwierząt futerkowych.

Raport nie obejmuje swoim zakresem analiz dotyczących chowu szynszyli, pomimo tego, że Polska odpowiada za hodowlę 38% pogłowia tych zwierząt w Europie. Jednak liczba hodowanych w Polsce szynszyli stanowi

poniżej 1% całkowitego pogłowia zwierząt futerkowych w Polsce, a hodowla prowadzona jest przez dużą liczbę rozproszonych niewielkich ferm, więc trudno pozyskać dane na ich temat (wg danych EFBA za rok 2012). Analiza obejmuje tylko legalnie funkcjonujące farmy na terenie Polski, które w większości zrzeszone są w dwóch związkach branżowych.

Publikacja ta stawia sobie za cel przedstawienie wybranych wpływów ekonomicznych branży hodowli zwierząt futerkowych na polską gospodarkę. W kolejnych rozdziałach przedstawiamy:

- ogólną charakterystykę rynku hodowli zwierząt futerkowych w Europie,
- szczegółową charakterystykę rynku hodowli zwierząt futerkowych w Polsce,
- wyliczenie i opis wybranych wpływów makroekonomicznych rynku hodowli zwierząt futerkowych na gospodarkę w Polsce wraz z ujęciem regionalnym.

Niniejszy raport nie obejmuje swoim zakresem tematyki zatrudnienia w branży w Polsce. Ministerstwo Rolnictwa szacuje, iż dzięki działalności hodowlanej utrzymywanych jest nawet do 50 tys. miejsc pracy.

Taki zakres tematyczny oraz poniżej przedstawione podejście do przygotowania raportu pozwoli przedstawić kluczowym odbiorcom publikacji obraz rynku hodowli zwierząt futerkowych w Polsce. Raport został przygotowany z myślą szerokim gronie interesariuszy.

3.2 Założenia do opracowania raportu, w tym metodologia

Dla zapewnienia wiarygodności przedstawionych danych i analiz, przy opracowywaniu niniejszej publikacji przyjęto określone zasady pracy. Celem takich działań była przesłanka, aby niniejszy raport był:

- **niezależny** – przygotowany przez podmiot zewnętrzny niebędący uczestnikiem rynku hodowli zwierząt futerkowych – firmę PwC,
- **obiektywny** – prezentujący całościowy obraz branży w Polsce z perspektywy wpływu gospodarczego (ekonomicznego i podatkowego) dla kraju, natomiast bez oceny pozaekonomicznych aspektów funkcjonowania,
- **konstruktywny** – zawierający wnioski oparte o jakościowe dane i wyniki przeprowadzonych badań oraz analiz.

Poszczególne założenia i treści raportu zostały skonsultowane z wybranymi interesariuszami związanymi z branżą hodowli zwierząt futerkowych w Polsce i poza granicami kraju. Ostateczny kształt raportu jest wynikiem niezależnej decyzji PwC, a przeprowadzone konsultacje miały na celu weryfikację, czy opracowanie obejmuje kwestie ekonomiczne istotne z punktu widzenia poszczególnych interesariuszy w perspektywie ekonomicznej.

Dla zachowania szerokiego i wyważonego spojrzenia na analizowany i opisywany temat, zaprojektowany i przeprowadzony w ramach przygotowań raportu różne badania, wśród których należy wyróżnić: wywiady

jakościowe oraz badanie ilościowe przeprowadzone wśród polskich hodowców za pomocą kwestionariusza ankiety techniką CAWI (wywiad przez Internet prowadzony za pomocą udostępnienia respondentom kwestionariusza internetowego, z ang. Computer-Assisted Web Interview) w marcu 2014 roku. W ramach badania uzyskano 136 odpowiedzi, z czego 100 najbardziej kompletnych poddano dalszej analizie.

Kwestionariusz ankiety składał się z 13 zamkniętych pytań związanych m.in. z:

- hodowlą m.in. gatunek i liczba zwierząt,
- sprzedażą w ciągu 5 ostatnich lat,
- podatkami,
- zakupami związanymi z działalnością fermy.

W celu uzupełnienia wyników ankiety CAWI przeprowadzono dodatkowe badanie wśród największych spółek hodowlanych w Polsce (za pomocą doboru celowego, techniką PAPI – z ang. Paper And Pencil Interviewing), dzięki czemu uzyskano dodatkowe informacje weryfikujące dane z ankiety internetowej.

Kolejnym etapem było przeprowadzenie badania typu desk research, podczas którego przeanalizowano polskie i zagraniczne źródła statystyczne (m.in. Główny Urząd Statystyczny – dalej GUS, UN Comtrade Database, Organisation for Economic Co-operation and Development – dalej OECD) oraz liczne publikacje branżowe oraz gospodarcze.

Kolejne fragmenty raportu dedykowane będą opisowi branży oraz jej charakterystyce.

4. Ogólna charakterystyka rynku hodowli zwierząt futerkowych w Europie

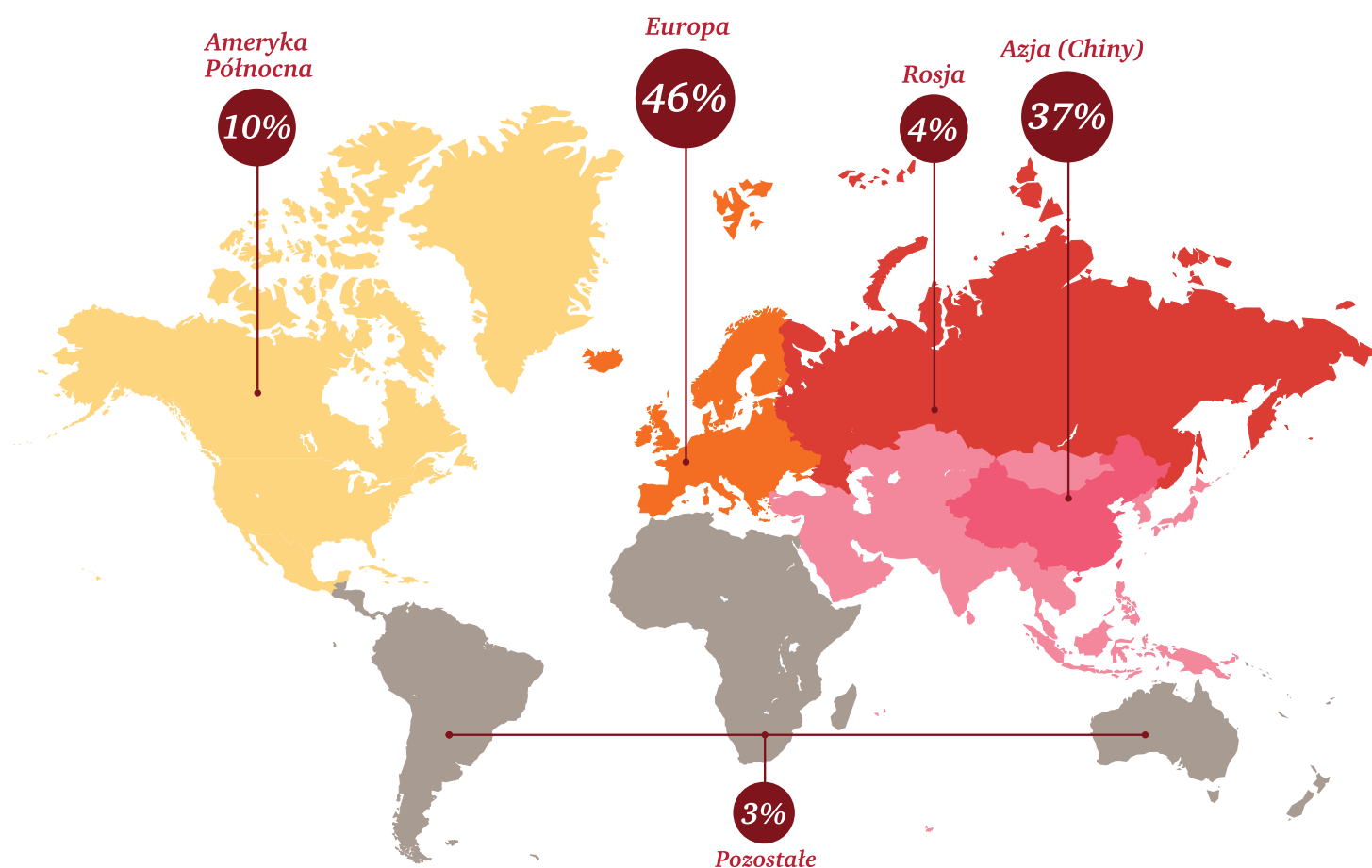
Poniższy rozdział ma na celu przedstawienie zagadnień związanych z europejskim rynkiem hodowli zwierząt futerkowych. Charakterystyka rynku europejskiego pozwoli na zrozumienie kontekstu działalności polskich hodowców, którzy z uwagi na to, że eksportują niemal całość produkcji, są całkowicie zależni od sytuacji na rynkach zagranicznych. Kolejne podrozdziały opisują kluczowe obszary hodowli, wraz ze wskazaniem głównych gatunków hodowanych zwierząt. Innymi kwestiami poruszonymi na kolejnych stronach są również m.in.: organizacja obrotu skórami, determinanty popytu, średnia cena na rynku oraz relacje ekonomiczne branży w Polsce z rynkami zagranicznymi.

4.1 Hodowle zwierząt futerkowych – tło historyczne

Hodowle zwierząt futerkowych w Europie rozpoczęły się w 1914 roku, wraz ze sprowadzeniem lisów srebrzystych z Kanady do Norwegii. Niedługo potem, w latach dwudziestych XX wieku, rozpoczęto w Europie hodowlę najpopularniejszego dziś gatunku wśród hodowlanych zwierząt futerkowych – norki, pochodzącej od norki amerykańskiej.

Obecnie Europa jest liderem światowym pod względem produkcji skór zwierząt futerkowych. Według danych za rok 2012, łączna produkcja skór w Europie stanowiła 46% produkcji globalnej w ujęciu wartościowym. Tuż za Europą plasuje się Azja – w Chinach powstaje 37% produkcji globalnej – a następnie Ameryka Północna (10%), Rosja (4%) i pozostałe kontynenty (Rysunek 1.).

Rysunek 1. Procentowy udział wybranych regionów świata w globalnej produkcji skór zwierząt futerkowych w 2012 roku

Źródło: Szacunki PwC na podstawie danych z domów aukcyjnych, publikacji akademickich, opracowań rządowych, narodowych baz danych oraz wywiadów.

4.2 Mapa Europy – kluczowe obszary hodowli

Hodowla zwierząt futerkowych w Europie jest skoncentrowana w krajach północnych, w tym przede wszystkim w Danii, Finlandii oraz w Holandii, a także w Polsce. Jej łączna wartość w roku 2012 była szacowana na ok. 2,5 mld euro¹. Udział procentowy największych producentów jest przedstawiony na poniższym rysunku (Rysunek 2.).

Jak widać poniżej, zdecydowanym liderem rynku europejskiego w produkcji skór zwierząt futerkowych jest Dania, generująca niemal 50% całkowitej wartości produkcji².

Warto zwrócić uwagę na dużą koncentrację rynku futer – niemal 90% całkowitej produkcji wytwarzane jest w 4 krajach, w tym w Polsce.

W nadchodzących latach można spodziewać się zmian w udziale produkcji globalnej poszczególnych krajów nie tylko w Europie, ale i na pozostałych kontynentach, m.in. z uwagi na wprowadzony w grudniu 2012 roku zakaz hodowli zwierząt futerkowych w Holandii³, będącej trzecim co do wielkości producentem skór w Europie oraz czwartym w skali światowej⁴. Obecnie w Europie hodowla zwierząt nie jest prowadzona w Wielkiej Brytanii oraz w Austrii.

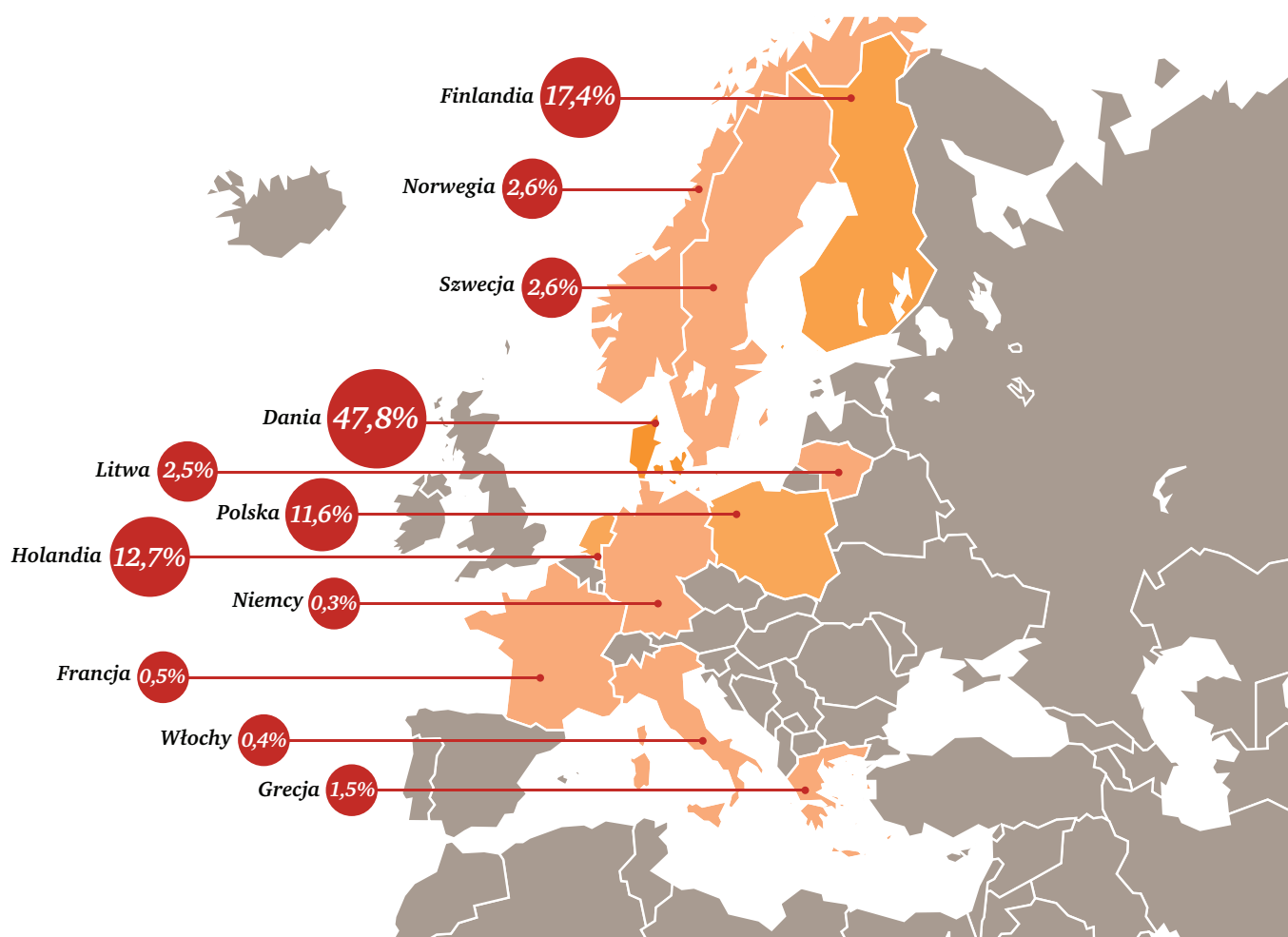
¹ Szacunki PwC na podstawie danych z domów aukcyjnych, publikacji akademickich, opracowań rządowych, narodowych baz danych oraz wywiadów.

² Warto w tym miejscu dodać że według danych za rok 2012 z UN Comtrade eksport surowych i garbowanych skór futerkowych z Danii stanowił w roku 2012 ponad 10% całkowitej wielkości eksportu produktów rolnych i zwierzęcych z tego kraju.

³ Zakaz wprowadzony w grudniu 2012 roku zobowiązuje hodowców do zlikwidowania wszystkich ferm do roku 2024. Źródło: http://www.efba.eu/news.php?date_excl=2012, data dostępu: 2.05.2014 roku. Według ostatnich doniesień prasowych: <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/3658939/2014/05/21/Rechter-fokken-van-nertsen-niet-verboden.dhtml> w Holandii toczy się spór sądowy dotyczący zniesienia niniejszego zakazu.

⁴ Szacunki PwC na podstawie danych z domów aukcyjnych, publikacji akademickich, opracowań rządowych, narodowych baz danych oraz wywiadów.

Rysunek 2. Udział w łącznej wartości produkcji skór zwierząt futerkowych w Europie wg krajów (w proc.)

Źródło: Szacunki PwC na podstawie danych z domów aukcyjnych, publikacji akademickich, opracowań rządowych, narodowych baz danych oraz wywiadów.

W perspektywie średnio- i długoterminowej tendencja do przenoszenia ferm z Europy Zachodniej na obszar Europy Wschodniej może zmienić kierunek w stronę produkcji w Chinach. Warto zauważyć, że już w roku 2012 łączna wartość produkcji skór zwierząt futerkowych wyniosła tam ponad 2 mld euro, co stanowiło niemal 37% produkcji globalnej i 80% produkcji europejskiej⁵. W świetle pojawiających się raportów na temat stanu ferm w Chinach istnieją obawy, czy fermy będą odpowiednio kontrolowane oraz czy zachowane zostaną przepisy dotyczące dobrostanu zwierząt⁶.

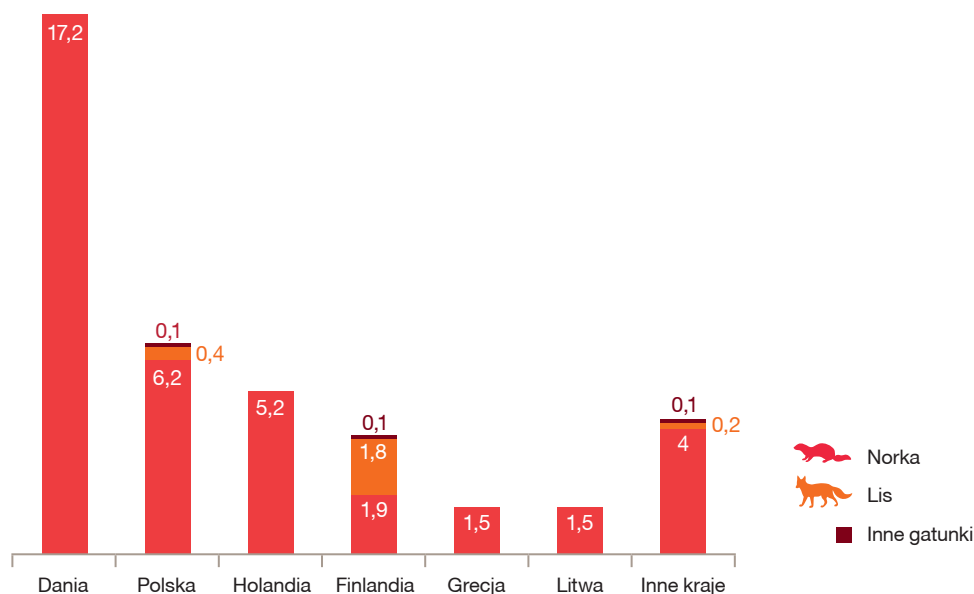
4.3 Gatunki hodowanych zwierząt

Produkcja skór zwierząt futerkowych w Europie opiera się głównie na hodowli norek, lisów, szynszyli oraz jenotów. Większość najistotniejszych producentów europejskich hoduje przede wszystkim norki – jedynie w Finlandii i Norwegii udział lisów w całkowitej wielkości hodowli przekracza 15% (Rysunek 3.).

⁵ Szacunki PwC.

⁶ <http://www.wir.org.pl/raporty/futerkowe.htm>, data dostępu: 2.05.2014 roku.

Rysunek 3. Produkcja skór w 2013 roku w Europie (w mln skór)

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie danych z domów aukcyjnych, publikacji akademickich, opracowań rządowych, narodowych baz danych oraz wywiadów.

Norka jest ssakiem z rodziny łasicowatych należących do rzędu drapieżnych. Norki hodowlane pochodzą od norki amerykańskiej, która została sprowadzona do Europy ze Stanów Zjednoczonych i Kanady. Norka hodowlana ma niemal dwukrotnie wyższą masę niż norka amerykańska żyjąca dziko – waga samców to ok. 3 kg, a samiczek 1,5 kg. W warunkach fermowych możliwe jest uzyskanie ponad 26 odmian barwnych norki⁷, a ich krótka okrywa włosowa pokrywająca głęboką, gęstą warstwę futra jest od dawna ceniona przez klientów i ekspertów⁸. Tuszki norek oraz innych zwierząt hodowlanych są wykorzystywane m.in. do produkcji biopaliw drugiej generacji, nawozów oraz cementu – niemal 70% produktów ubocznych pochodzących z europejskiej produkcji skór zwierząt futerkowych jest wykorzystywanych całkowicie do tych celów⁹.

Lis jest ssakiem drapieżnym z rodziny psowatych występującym na prawie wszystkich kontynentach. Istnieje łącznie około 35-45 różnych gatunków lisów, jednak jedynie dwa – lis polarny i lis pospolity, a także ich odmiany mutacyjne – są hodowane w systemie klatkowym. Masa ciała lisa polarnego wynosi ok. 6-8 kg.

Dojrzałość fizyczną lis polarny osiąga w wieku 4 miesiące, a płciową pod koniec 1. roku życia. Występują trzy odmiany barwne lisa polarnego: niebieski, cienisty i biały. Lis pospolity w stosunku do lisów polarnych ma wolniejsze tempo wzrostu. Masa osobników dorosłych sięga od 6 do 10 kg. Do najbardziej znanych odmian barwnych lisów pospolitych należą: lis srebrzysty, płomienisty, pastelowy i białoszyni¹⁰. Okrywę włosową lisów pospolitych zalicza się do długowłosych. Badania wykazują, że najlepszymi właściwościami izolacyjnymi charakteryzującą się skóry lisów srebrzystych hodowlanych¹¹.

Jenot jest wszystkożernym ssakiem z rodziny psowatych. Żyjące dziko, spotykane były początkowo na Dalekim Wschodzie, Syberii, Korei, wschodnich Chinach oraz północnej części Indochin i Japonii. W Europie zadomowiły się w latach trzydziestych XX wieku, gdzie po raz pierwszy zaobserwowano je w Finlandii. Masa ciała dorosłego osobnika wynosi latem od 4 do 6 kg i wzrasta o 50% z początkiem jesieni, co jest związane z zapadaniem w półsen zimowy (jako jedyny przedstawiciel psowatych). Skóra jenotów jest ceniona za trwałość i ciepłochronność. Okrywa włosowa jenota zaliczana jest

⁷ Szacunki PwC na podstawie danych z domów aukcyjnych, publikacji akademickich, opracowań rządowych, narodowych baz danych oraz wywiadów.

⁸ Szacunki PwC.

⁹ <http://www.wir.org.pl/raporty/futerkowe.htm>, data dostępu: 2.05.2014 roku.

¹⁰ Fast Facts about fur farmed animals.

¹¹ <http://www.nafa.ca/pl/10707>, data dostępu: 2.05.2014 roku.

Rysunek 4. Przebieg przykładowej aukcji skór

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie Wrzecionowska M., Bielański P., Organizacja obrotu skórami zwierząt futerkowych „Wiadomości Zootechniczne” 2013, Nr 1, str. 93-100.

do długowłosych, przez co zainteresowanie nim jest koniunkturalne, związane z wahaniami obserwowanymi w modzie oraz zmianami klimatycznymi.

Norki, lisy oraz jenoty są zwierzętami mięsożernymi (lub wszystkożernymi, jak jenoty). Żywią się karmą, która składa się m.in. z produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego. Tym samym następuje proces naturalnej utylizacji tych produktów.

Szynszyla jest gryzoniem z rodziny szynszylowatych pochodzącym z Ameryki Południowej. Niemal cała populacja szynszyli żyjących na wolności wyginęła w XIX i XX wieku, z powodu dzikiej gospodarki łowieckiej. Z uwagi na wysokiej jakości okrywą włosową (gęstość, delikatność, lekkość i sprężystość) szynszyle były i nadal są niezwykle cenione. Pierwsze próby hodowli szynszyli w klatkach zostały podjęte w XVIII w. w Chile, jednak dopiero lata dwudzieste XX wieku były początkiem nowoczesnych hodowli szynszyli, w trakcie których pojawiło się wiele nowych odmian barwnych (powstały w wyniku mutacji)¹². Obecnie dominującą rolę odgrywają dwie odmiany: standardowa (w jej obrębie istnieją trzy typy barwne: ciemny, średni i jasny) oraz czarna aksamitna. Istnieją także inne odmiany: białe, beżowe, szafirowe, fioletowe, węglowe, które dają skóry o charakterystycznej barwie, ale są dużo trudniejsze w hodowli¹³. Wyliczenia w niniejszym raporcie nie obejmują szynszyli z uwagi na trudność zgromadzenia bardzo

rozproszonych danych dotyczących chowu tego gatunku oraz jego niewielkie znaczenie dla całości branży.

Należy także wspomnieć, że w niektórych krajach w celu pozyskania skór zwierząt futerkowych hoduje się także m.in.: nutrie, tchórze, króliki oraz tchórzofretki.

4.4 Obrót skórami zwierząt futerkowych

Światowy obrót skórami zwierząt mięsożernych i roślinożernych odbywa się poprzez wyspecjalizowane domy aukcyjne. Pierwsza sprzedaż przeprowadzona na zasadzie licytacji odbyła się w Londynie w 1671 roku. Obecnie ponad 90% światowej produkcji skór zwierząt futerkowych sprzedawanych jest podczas takich aukcji¹⁴.

Do największych domów aukcyjnych w Europie należą:

Saga Furs Oyj (Saga Furs) w Helsinkach (Finlandia), dawniej Finnish Fur Sales. Utworzony w 1938 roku przez Fiński Związek Hodowców Zwierząt Futerkowych, obraca głównie skórami norek, lisów i jenotów, czyli mięsożernych gatunków zwierząt futerkowych. Pod znakiem handlowym Saga Furs sprzedawane są również karakuły (cenny typ skóry z jagniąt owiec rasy karakuł z Afganistanu), szynszyli i królików. Saga Furs Oyj jest jedynym tego typu domem aukcyjnym notowanym na giełdzie (od 1986 roku na giełdzie w Helsinkach).

¹² http://www.efba.eu/news.php?date_excl=2012, data dostępu: 8.02.2014 roku.

¹³ Piórkowska M., Lisy – perspektywy hodowli, „Wiadomości Zootechniczne” 2010, Nr 4, str. 85-97.

¹⁴ Gugolek A., Janiszewski P., Zwoliński C., Konstantynowicz M., Wstępne badania nad możliwością wykorzystania termowizji w ocenie cieplochronności okrywy włosowej zwierząt futerkowych, „Wiadomości Zootechniczne” 2013, Nr 1, str. 3-8.

Kopenhagen Fur (KF) został powołany w 1930 roku przez Duńskie Stowarzyszenie Zwierząt Futerkowych (Danish Fur Breeder's Association – DFBA), które jest obecnie właścicielem i zarządcą tego domu aukcyjnego. Znaczna część skór (90%) oferowanych podczas aukcji pochodzi od norek, ale w ofercie pojawiają się również skóry futerkowe z lisów, szynszyli, karakułów (w tym swakara – skóry z namibijskich owiec rasy karakuł), fok oraz soboli¹⁵.

Spośród największych domów aukcyjnych znajdujących się poza Europą należy wymienić:

North American Fur Auctions (NAFA) z siedzibą w Toronto, w stanie Ontario (Kanada) – dom aukcyjny powstały w 1670 roku, specjalizuje się przede wszystkim w obrocie skórami norek oraz amerykańskich i kanadyjskich zwierząt dzikich. Na mniejszą skalę NAFA prowadzi również obrót skórami lisów.

Sojuzpushnina z siedzibą w Moskwie (aukcje odbywają się w Sankt Petersburgu) powstał w latach trzydziestych XX wieku. Sojuzpushnina specjalizuje się w obrocie skórami soboli pochodzenia rosyjskiego. Na aukcjach tego domu aukcyjnego nabywcy kupują także skóry innych zwierząt hodowlanych i dzikich.

American Legend Auctions (ALC)

– dom aukcyjny, który jest oddziałem American Legend Cooperative z Seattle (USA). Najstarszy dom aukcyjny i światowy lider w marketingu i promocji produktów futerkowych, głównie ze skór norek. W kwietniu 2014 roku ALC zawarło długoterminową współpracę strategiczną z Saga Furs¹⁶.

Fur Harvesters Auction Inc. (FHA)

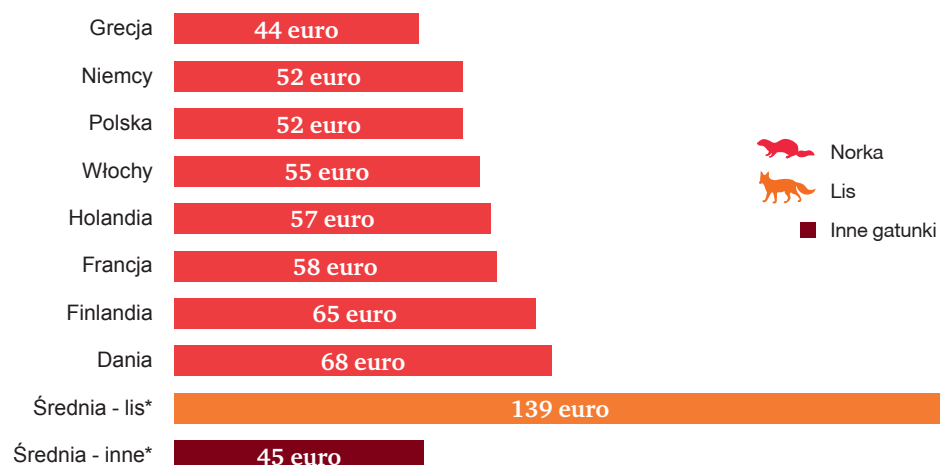
z siedzibą w Ontario, Kanada, specjalizuje się w sprzedaży skór zwierząt dzikich.

Głównym profilem działalności domów aukcyjnych jest sprzedaż surowych skór zwierząt futerkowych hodowlanych lub dzikich. Skóry dostarczane są do obrotu przez hodowców zwierząt futerkowych, którzy często decydują się na wysłanie ich do więcej niż jednego domu aukcyjnego w celu dywersyfikacji ryzyka. Aukcje są organizowane kilka razy w roku, przy czym każda trwa kilka dni. Proces ten odbywa się według powyższego schematu (Rysunek 4.).

¹⁵ Bielański P., Kowalska D., Szynszyla beżowa – polska odmiana mutacyjna, „Wiadomości Zootechniczne” 2013, Nr 1, str. 59-63.

¹⁶ http://www.efba.eu/news.php?date_excl=2012, data dostępu: 8.02.2014 roku.

Rysunek 5. Średnia cena sprzedaży skóry według gatunku – dane dla krajów europejskich (za 2012 rok, w euro za skórę)

* Średnia cena sprzedaży w odniesieniu do Polski, Finlandii, Norwegii

Źródło: Szacunki PwC na podstawie danych z domów aukcyjnych, publikacji akademickich, opracowań rządowych, narodowych baz danych oraz wywiadów.

4.5 Czynniki decydujące o jakości i cenach skór

Przyjmuje się, że cena aukcyjna jest wypadkową rozmiaru skóry i jakości okrywy włosowej¹⁷. Należy pamiętać, że branża hodowli skór zwierząt futerkowych jest w znacznym stopniu zależna od warunków klimatycznych – w przypadku srogich zim zapotrzebowanie na skóry, zwłaszcza te o gęstej pokrywie włosowej rośnie. Jednocześnie popyt na produkty tej branży jest w dużej mierze skorelowany z obecnymi trendami w modzie, a te – jak wskazują ostatnie lata – dyktują wykorzystywanie futer nie tylko przy produkcji odzieży kobiecej, ale i w kolekcjach męskich jako ozdoby butów, do produkcji biżuterii oraz dekoracji wnętrz¹⁸. Istotny wpływ mają także dochody nabywców końcowych – dla dóbr luksusowych, czyli m. in. futer, jednostkowy wzrost dochodu przyczynia się do więcej niż jednostkowego wzrostu popytu¹⁹.

Innym ważnym czynnikiem kształtującym cenę za daną skórę jest jej pochodzenie – skóry od dostawców prowadzących fermę certyfikowane osiągają wyższe ceny. Certyfikaty takie jak np. znak OA (z ang. Origin Assured - Pochodzenie Gwarantowane) opracowany i wdrożony przez

Międzynarodowe Stowarzyszenie Futrzarskie (International Fur Trade Federation) oraz domy aukcyjne takie jak NAFA, Kopenhagen Fur, Saga Furs i ALC stanowi zapewnienie, że futro pochodzi z legalnych hodowli objętych przepisami z zakresu dobrostanu zwierząt. Polska jest wpisana na listę krajów, z których skóry produkowane na fermach hodowlanych mogą być oznaczone znakiem OA²⁰, a odpowiednią certyfikację prowadzą polskie organizacje zrzeszające hodowców.

Średnie ceny sprzedaży skór na rynku europejskim w podziale na rodzaj skóry w 2012 roku kształtowały się następująco (Rysunek 5.).

W 2012 roku średnia cena sprzedaży skóry norczej pochodzącej z hodowli europejskiej wynosiła 56 euro. Średnia cena skór duńskich zwierząt była ponad 20% wyższa od średniej europejskiej. Podobnie wysoko cenione były także te oferowane przez hodowców z Finlandii. W przypadku skór z lisów, średnia cena kształtowała się na poziomie 139 euro, co stanowi niemal trzykrotność średniej ceny otrzymywanej w 2012 roku za skóry norcze.

Relacja pomiędzy skalą produkcji a ceną uzyskiwaną za oferowane skóry nie jest możliwa do wykazania. Przykładowo, wartość produkcji skór zwierząt futerkowych

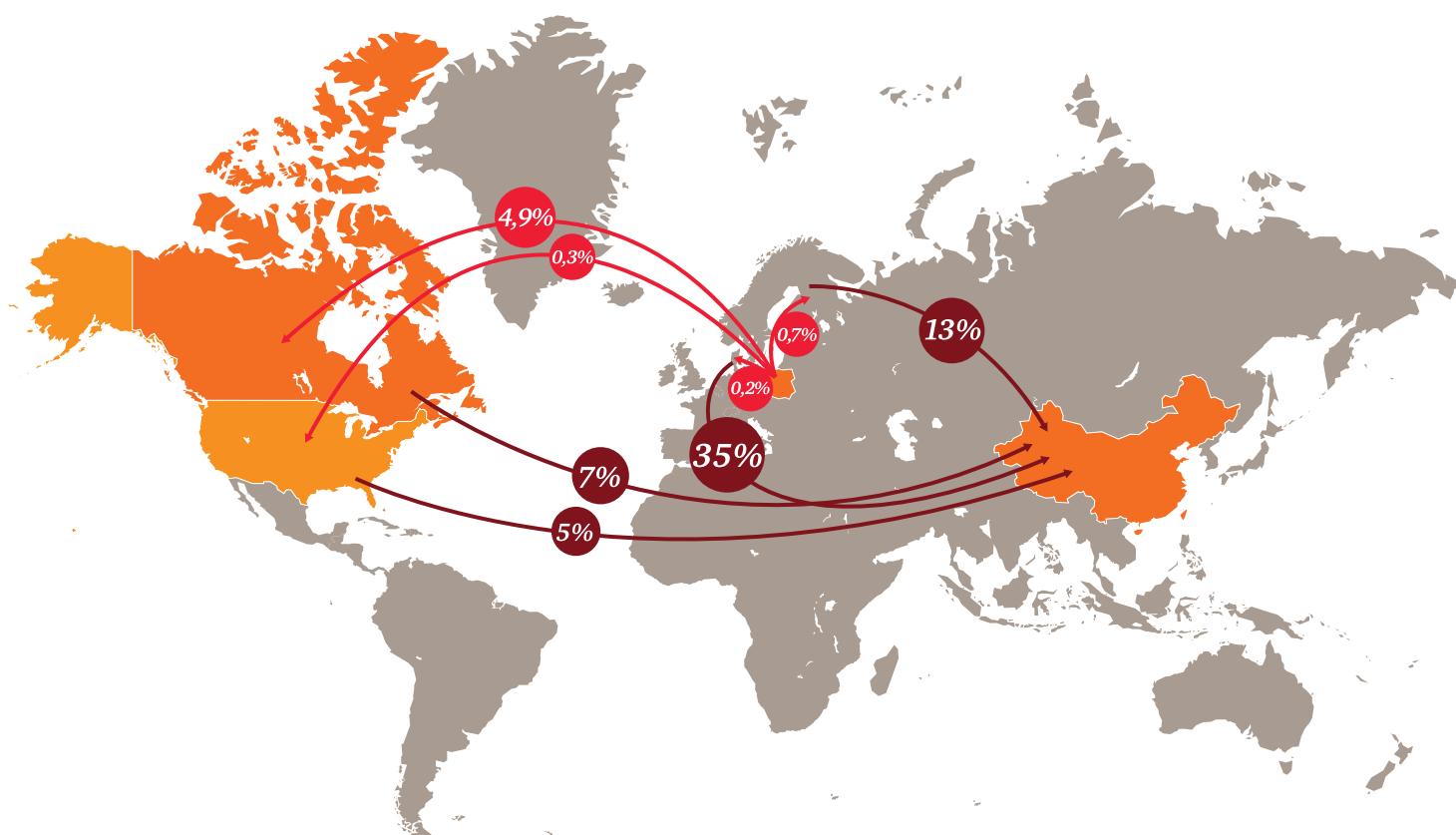
¹⁷ Piórkowska, M. Lisy – perspektywy hodowli. Wiadomości Zootechniczne, R. XLVIII (2010), 4: 85-97, za: Kokkola, 2007 (s. 85).

¹⁸ Kowalska, D., Bielański P. Jenot – co dalej w polskiej hodowli? Wiadomości Zootechniczne, R. XLIX (2011), 2: 43-51.

¹⁹ Elastyczność cenowa popytu na dobro to stosunek względnej zmiany zapotrzebowania do względnej zmiany ceny.

²⁰ http://www.originassured.com/images/oa/approved_countries_and_species_v4.pdf, data dostępu: 05.05.2014 roku.

Rysunek 6. Procentowy udział wybranych regionów świata w globalnej produkcji skór zwierząt futerkowych w 2012 roku

Źródło: Szacunki PwC na podstawie danych z domów aukcyjnych, publikacji akademickich, opracowań rządowych, narodowych baz danych oraz wywiadów.

generowana przez francuskich hodowców stanowi jedynie 0,5 % całkowitej produkcji europejskiej, ale średnia cena skór była tu wyższa od średnich cen pozostałych krajów (w 2012 roku).

Średnie cena za skóry pochodzące z Polski jest zbliżona do średnich cen europejskich, co oznacza, że są one dobrej jakości.

4.6 Relacje ekonomiczne branży w Polsce z rynkami zagranicznymi

Do krajów o największej wartości produkcji skór zwierząt futerkowych należą m.in. Kanada, Stany Zjednoczone, Dania, Finlandia, Holandia oraz Polska. Skóry wytworzone na tych rynkach są w większości przeznaczane na eksport. Na powyższym rysunku przedstawiono główne kierunki

handlowe pomiędzy wybranymi krajami, w tym Polską (Rysunek 6.).

Głównym odbiorcą skór są Chiny – trafia tam 60% globalnej produkcji skór zwierząt futerkowych, które następnie zostają poddane przetworzeniu. Polska branża hodowlana ma bardzo silne powiązania z rynkami zagranicznymi, co widać na powyższym rysunku (Rysunek 6.). W sumie polski eksport skór stanowi ok. 5% całkowitej wartości globalnego handlu skórą.

Z badań wynika, że niemal 90% produkowanych w Polsce skór jest eksportowanych²¹. Głównymi odbiorcami polskiego produktu są, według danych UN Comtrade²², Kanada, Finlandia, Stany Zjednoczone i Dania. To właśnie w tych krajach zlokalizowane są opisane w podrozdziale 4.4 domy aukcyjne.

²¹ Ankieta PwC przeprowadzona wśród polskich hodowców zwierząt futerkowych 2014.

²² Dane te nie w pełni oddają udział poszczególnych krajów w całkowitym eksporcie skór z Polski. Wynika to tylko z częściowego ujęcia w tej bazie przepływów towarowych między krajami należącymi do Unii Europejskiej. W rzeczywistości polscy hodowcy większość skór wysyłają do Danii oraz Finlandii.

5. Charakterystyka rynku hodowli zwierząt futerkowych w Polsce

Celem niniejszego rozdziału jest zaprezentowanie obecnej sytuacji na rynku hodowli zwierząt futerkowych w Polsce, w tym przede wszystkim głównych obszarów hodowli i wielkości produkcji. Wyliczenia i wnioski przedstawione w tym rozdziale oparte są na wynikach ankiety przeprowadzonej na potrzeby tego raportu.

5.1 Rynek hodowli zwierząt futerkowych w Polsce

Fermy zwierząt futerkowych zaczęły powstawać w Polsce już w latach dwudziestych XX wieku. Polska była jednym z pierwszych krajów w Europie angażujących się w działania tej gałęzi rolnictwa, dopiero jednak w latach 90. hodowcy zaczęli prowadzić działalność na większą skalę. Przez dekadę branża ta pozwalała na generowanie dużych zysków, ponieważ bariery wejścia na rynek były niskie. Wynikało to m.in. z obowiązujących regulacji prawnych, braku konieczności zaangażowania kapitału w wartości niematerialne takie jak patenty oraz badania, oraz z możliwości osiągnięcia efektu skali.

Takie warunki sprzyjały otwieraniu nowych ferm, jednak te, które rozpoczęły działalność w latach 2008-2014 muszą mierzyć się z dużą konkurencją. Gospodarstwa hodowlane, które były pionierami na rynku, osiągają większe korzyści z tytułu ekonomii skali (spadek jednostkowego kosztu produkcji wraz ze wzrostem wielkości produkcji), wzrostu wydajności organizacji oraz efektu innowacji. Szacuje się, że faza inkubacji fermy hodowlanej zwierząt futerkowych trwa ok. 2 lat.

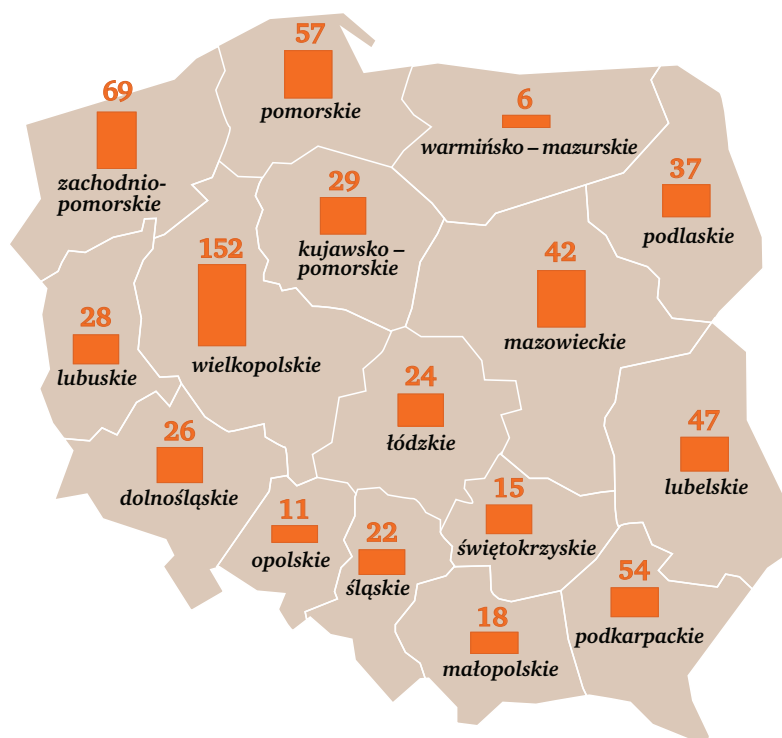
Po tym czasie hodowcy są gotowi do rozpoczęcia oferowania wytworzonych skór. Z drugiej strony, zmiany na rynku skór zachodzą dużo szybciej – w ciągu zaledwie kilku miesięcy ceny skór na aukcjach mogą zmienić się o kilkadziesiąt procent. Rynek produkcji skór zwierząt futerkowych jest specyficzny, ponieważ ponad 95% skór surowych wyprodukowanych w Polsce jest eksportowanych. Pomimo tego, że hodowcy prowadzą działalność w warunkach lokalnych, mają na nich wpływ trendy i zmiany zachodzące na rynku globalnym.

5.2 Obszary hodowli

Obszar hodowli zwierząt futerkowych obejmuje całą Polskę – średnio na województwo przypada ok. 40 gospodarstw hodowlanych, a dominującymi gatunkami hodowanymi są norki i lisy. Hodowle są rozłożone nierównomiernie – najwięcej gospodarstw, bo aż 35%, znajduje się w województwach wielkopolskim i zachodniopomorskim, a najmniej w województwach warmińsko-mazurskim i opolskim, gdzie zlokalizowanych jest odpowiednio: 1% i 2% gospodarstw hodowlanych. Dokładne dane dotyczące liczby ferm w poszczególnych województwach przedstawia Rysunek 7.

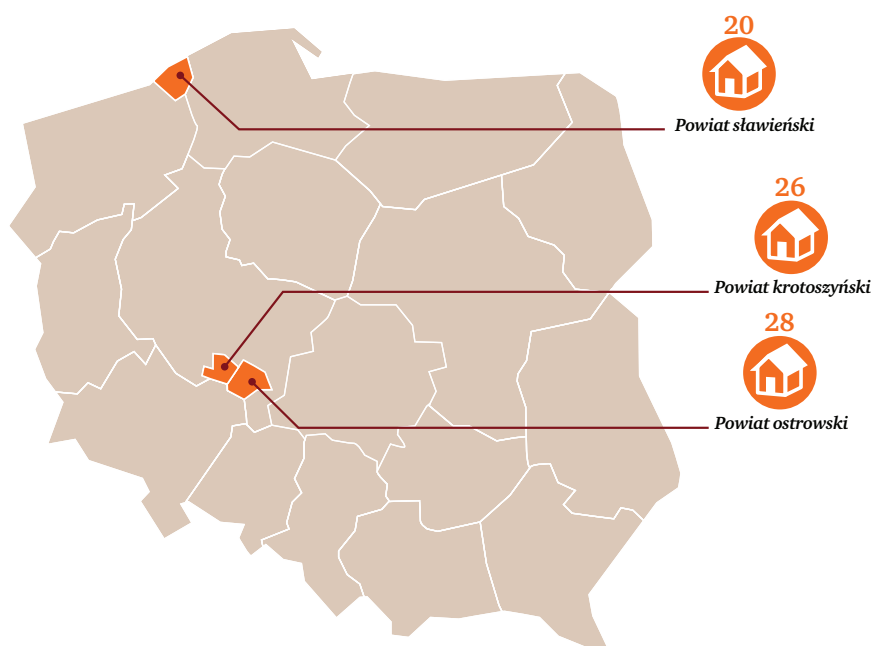
Stopień koncentracji ferm hodowlanych jest widoczny również na poziomie powiatów. W trzech powiatach: ostrowskim, krotoszyńskim (woj. wielkopolskie) oraz sławieńskim (woj. zachodniopomorskie) znajduje się łącznie 12% wszystkich gospodarstw hodowlanych w Polsce (Rysunek 8.).

Rysunek 7. Liczba ferm zwierząt futerkowych w Polsce w podziale na województwa

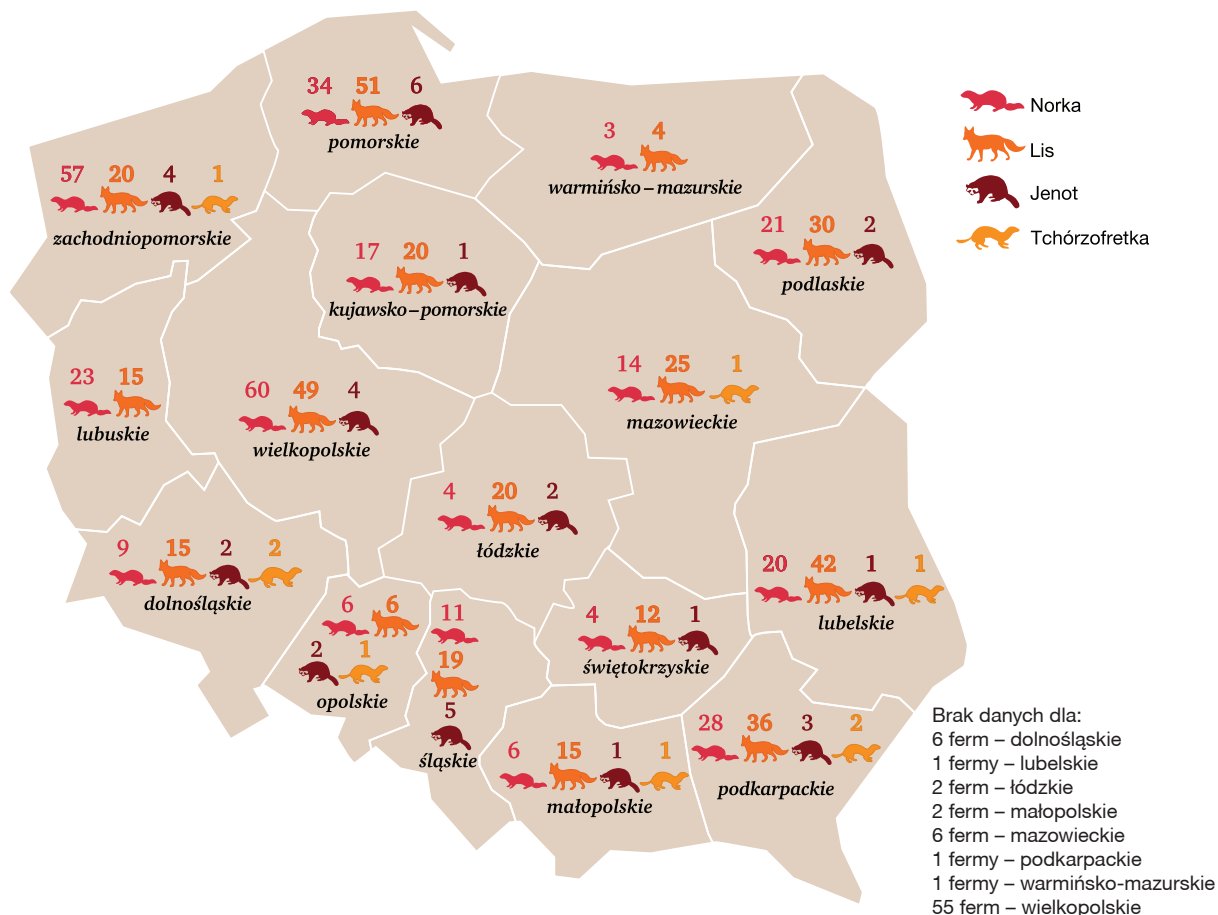
Źródło: Opracowanie PwC na podstawie danych GIW, stan na styczeń 2014.

Rysunek 8. Powiaty o największej koncentracji ferm

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie danych GIW, stan na styczeń 2014.

Rysunek 9. Liczba ferm w Polsce w podziale na gatunki hodowanych zwierząt²³

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie danych GIW, stan na styczeń 2014.

Poziom koncentracji ferm w powiatach sławieńskim, krotoszyńskim i ostrowskim jest relatywnie wysoki – zarówno dla województwa wielkopolskiego, jak i dla województwa zachodniopomorskiego. W każdym z tych powiatów znajduje się 1/3 łącznej liczby ferm w danym województwie.

5.3 Wielkość hodowli: gatunki hodowanych zwierząt

Rozpoczęcie działalności w obrębie hodowli zwierząt futerkowych, z wykorzystaniem w żywieniu ubocznymi produktami pochodzenia zwierzęcego (UPPZ), w Polsce wymaga zarejestrowania jej w Głównym Inspektoracie Weterynarii (GIW). Obecnie jest tam zgłoszonych 637 gospodarstw

hodowlanych. Najczęściej hodowanymi w Polsce zwierzętami futerkowymi są norki, lisy i jenoty.

Na rysunku 9. przedstawiono miarę pokazującą liczbę gospodarstw hodujących norki, lisy, jenoty i tchórzofretki na skóry w poszczególnych województwach. Należy zwrócić uwagę, że na jednej fermie często hodowanych jest kilka gatunków zwierząt, dlatego liczby nie sumują się do 637 (liczba wszystkich gospodarstw hodowlanych w Polsce zgłoszonych do GIW). Równocześnie, liczba ferm nie odpowiada skali hodowli poszczególnych zwierząt. Norki zazwyczaj hodowane są w liczebnościach kilka-kilkakrotnie większych, niż lisy (w tysiącach, lisy w dziesiątkach lub setkach)²⁴.

²³ Ponieważ na jednej fermie może być hodowanych kilka gatunków zwierząt, liczby nie sumują się do 637.

²⁴ Brak oficjalnych danych dotyczących liczby hodowanych zwierząt w podziale na gatunki oraz łącznie dla danego województwa.

5.4 Opis przeciętnego gospodarstwa hodowlanego – perspektywa ekonomiczna

Gospodarstwa hodowlane w Polsce można klasyfikować na wiele sposobów – pod względem wielkości hodowli, gatunków hodowanych zwierząt, lokalizacji etc. Na podstawie analizy danych z GIW, GUS oraz ankiety przeprowadzonej na potrzeby niniejszego raportu wyróżniono dwa najbardziej charakterystyczne typy gospodarstwa hodowlanego (zaproporowany podział wynika z wyraźnego podziału koncentracji wyników ankiety): poniżej 5000 liczby hodowanych zwierząt oraz powyżej.

Pierwszym typem jest **małe gospodarstwo** (ferma), czyli takie, na którym jest hodowanych maksymalnie 5000 zwierząt. Typowe małe gospodarstwo hoduje około 1300 zwierząt. Średnie roczne przychody takiego gospodarstwa w roku 2013 wyniosły ok. 630 tys. zł. Na małych fermach ponad 85% hodowli stanowią norki, a pozostałą lisy.

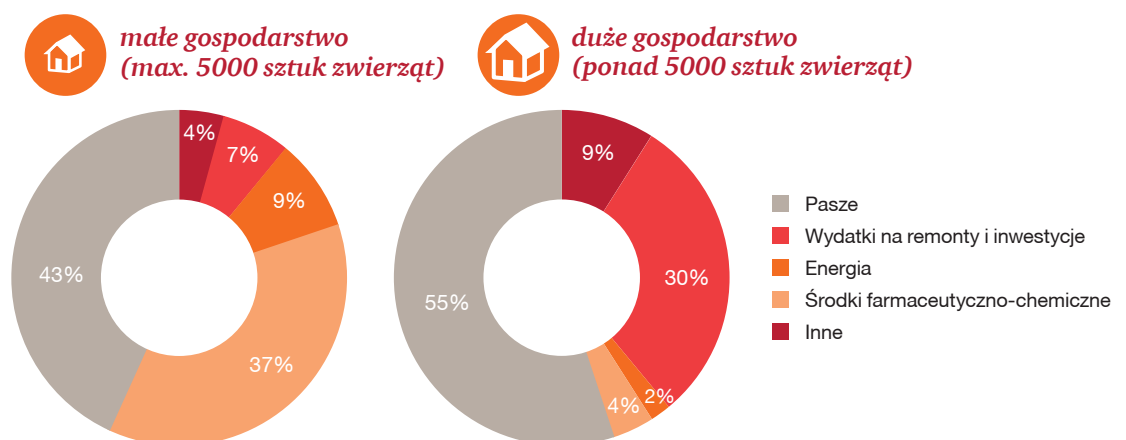
Drugim typem jest **duże gospodarstwo**, które hoduje ponad 5000 zwierząt. Statystyczne duże gospodarstwo hoduje ok. 85 tys. zwierząt. Blisko 100% hodowli to norki. Średnie roczne przychody takiego gospodarstwa w roku 2013 wyniosły ok. 10 300 tys. zł.

Wielkość zysku osiąganego przez hodowców jest zależna nie tylko od przychodów, ale i kosztów, jakie muszą ponosić w celu utrzymania prowadzonych ferm i hodowanych zwierząt. Wydatki hodowców można podzielić na 5 głównych kategorii:

1. **pasze**, w tym produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego,
2. **środki farmaceutyczno-chemiczne**, w tym: wydatki na środki chemiczne (np. dezynfekcyjne, czystości itp.), wyroby farmaceutyczne (np. szczepionki, lekarstwa etc.) oraz usługi weterynaryjne,
3. **energia**, w tym: energia elektryczna, węgiel, gaz oraz inne paliwa (olej napędowy, opałowy),
4. **remonty i inwestycje**, w tym: remonty, naprawy, wznoszenie budynków gospodarczych, wiat hodowlanych, wydatki na maszyny (np. mieszarki, urządzenia do dozowania karmy, maszyny do obróbki skór itp.) oraz klatki,
5. **inne**, w tym: wyściółka dla zwierząt, odzież ochronna i inne.

Na podstawie badań przeprowadzonych na potrzeby niniejszego raportu obliczono średnie wydatki małego i średniego gospodarstwa na poszczególne kategorie. Warto zwrócić uwagę, że fermy w 2013 roku ponosiły największe wydatki na pasze i wydatki inwestycyjne (Rysunek 10.).

Rysunek 10. Przeciętne roczne wydatki na poszczególne kategorie małego i dużego gospodarstwa

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie ankiety PwC przeprowadzonej wśród polskich hodowców zwierząt futerkowych 2014. Dane dotyczą 2013 roku.

Powyższy schemat pokazuje, że dla badanej przeciętnej małej fermy największym obciążeniem finansowym są pasze, w tym produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego, które stanowią karmę dla nerek, lisów i jenotów, czyli mięsożernych zwierząt futerkowych. Warto w tym miejscu dodać, że polskie fermy przetwarzają w ramach prowadzonej działalności około 300–400 tys. ton UPPZ kategorii II i III²⁵. Stanowi to ponad 40% całkowitej masy UPPZ tych kategorii przetwarzanych w Polsce (według informacji GIW, w 2013 roku przetworzono w sumie około 822 tys. ton UPPZ tych kategorii). Drugie co do wielkości są wydatki remontowe i inwestycyjne, w ramach których dużą część zajmują zakupy klatek²⁶.

Nieco inaczej kształtuje się struktura kosztów dla dużego gospodarstwa – tam wydatki na pasze stanowią ponad połowę łącznych wydatków, podczas gdy wydatki inwestycyjne to 30% całości. Takie wyniki nie powinny dziwić – mniejsi hodowcy,

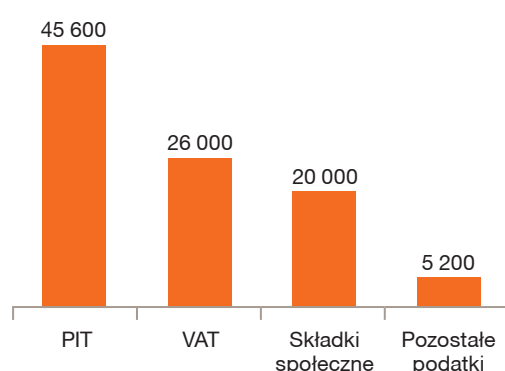
z których część zapewne dopiero rozpoczyna działalność, inwestują kapitał by zapewnić sobie możliwości rozwoju. Duże fermy natomiast osiągają już korzyści skali, stąd główne wydatki, które ponoszą, nie są związane bezpośrednio z procesem produkcji.

Warto również zwrócić uwagę na zależność pomiędzy wielkością ponoszonych wydatków a liczbą zwierząt na fermie. W ujęciu relatywnym, całkowite koszty ponoszone przez hodowców w przeliczeniu na jedno zwierzę są dwukrotnie wyższe na małej fermie w porównaniu do typowej dużej fermy.

Wydatki gospodarstw mają wpływ na gospodarkę regionów, o czym będzie szerzej w rozdziale 5.

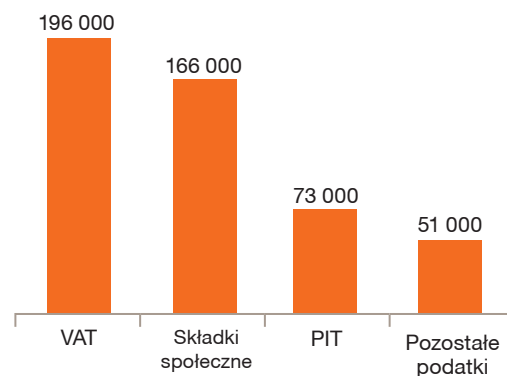
Poza wydatkami, kolejnym elementem mającym wpływ na gospodarkę są podatki odprowadzane przez gospodarstwa (oprócz podatku VAT). Na dwóch poniższych rysunkach (11. i 12.) przedstawiono

Rysunek 11.
Przeciętna wartość podatków odprowadzanych w 2013 roku – małe gospodarstwo (w zł)

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie ankiety PwC przeprowadzonej wśród polskich hodowców zwierząt futerkowych 2014.

Rysunek 12.
Przeciętna wartość podatków odprowadzanych w 2013 roku – duże gospodarstwo (w zł)

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie ankiety PwC przeprowadzonej wśród polskich hodowców zwierząt futerkowych 2014.

²⁵ Kategorie UPPZ według rozporządzenia (we) nr 1774/2002 parlamentu europejskiego i rady z dnia 3 października 2002 r. ustanawiające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz.U. L 273 z 10.10.2002, str. 1).

²⁶ Ankieta PwC przeprowadzona wśród polskich hodowców zwierząt futerkowych 2014.

przeciętne podatki płacone przez małe i duże gospodarstwo. Należy mieć na uwadze, że wśród ferm poddanych analizie znajdują się zarówno gospodarstwa rolne, zwolnione z niektórych podatków (głównie VAT i PIT), jak i przedsiębiorstwa, które odprowadzają wszystkie podatki.

Powyższy wykres wskazuje, że przeciętne obciążenie podatkowe małego gospodarstwa hodowlanego to około 96 800 zł, przy czym 47% tej kwoty stanowi podatek PIT pracowników i właścicieli.

Poniżej znajduje się wykres podsumowujący przeciętne podatki dużego gospodarstwa. Około 40% całej kwoty to podatek VAT.

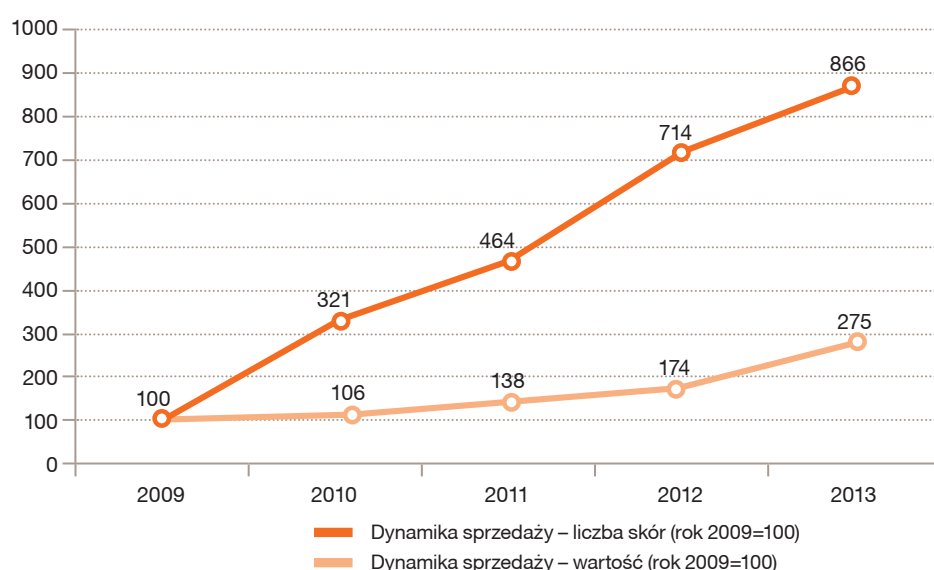
Przeciętne duże przedsiębiorstwo odprowadza rocznie na rzecz państwa ok. 486 000 zł podatków, przy czym 90% tej kwoty stanowią podatki VAT, składki i PIT-y pracowników i właścicieli.

5.5 Dynamika rozwoju rynku skór zwierząt futerkowych w Polsce

Skala działalności hodowców w Polsce znacznie zwiększyła się w ciągu ostatnich 5 lat²⁷ (Rysunek 13.). Wśród ankietowanych przez nas hodowców w ciągu ostatnich pięciu lat (od roku 2009) liczba sprzedawanych skór zwiększyła się o 170% (2,7 razy), a wartość sprzedaży zwiększyła się o 760% (8,6 razy). Oznacza to także, że średnia cena pozyskiwana za pojedynczą skórę przez ankietowanych przez nas hodowców zwiększyła się ponad 3-krotnie.

Chociaż dynamika zarówno wzrostu wartości sprzedaży, jak i liczby sprzedanych skór jest zadowalająca, w ostatnich latach wzrosły również koszty działalności, a tempo tego wzrostu było większe niż w przypadku przychodów. Oznacza to, że realna marża uzyskiwana przez hodowców zmniejszała się.

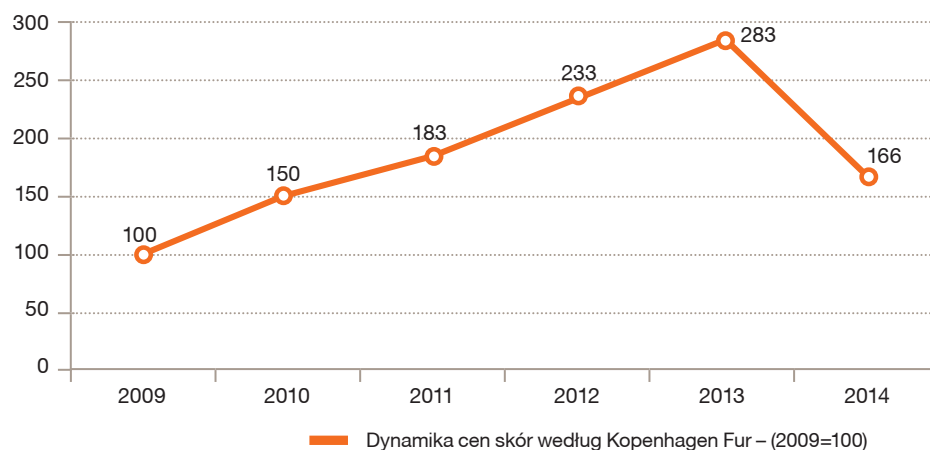
Rysunek 13. Dynamika wartości hodowli i sprzedaży skór futerkowych w Polsce (rok 2009=100)

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie ankiety PwC przeprowadzonej wśród polskich hodowców zwierząt futerkowych 2014.

²⁷ Ankieta PwC przeprowadzona wśród polskich hodowców zwierząt futerkowych 2014.

Rysunek 14. Dynamika cen skór futerkowych z Polski według Kopenhagen Fur (rok 2009 = 100)

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie informacji z Kopenhagen Fur.

Jak wskazano w podrozdziale 5.4, znaczną część kosztów stanowią wydatki na zakup pasz, których ceny w ostatnich latach znacznie wzrosły.

Ponadto, według informacji pozyskanych z największej europejskiej giełdy Kopenhagen Fur, ceny za futra w roku 2014 znacznie zmalały (Rysunek 14.), co dodatkowo wpłynie na obniżkę marż hodowców w tym roku. Taka sytuacja będzie szczególnie trudna dla tych, którzy weszli na rynek w ciągu ostatnich kilku lat, a zatem ponieśli koszty rozpoczęcia inwestycji, a jednocześnie nie osiągają jeszcze efektów skali.

5.6 Udział eksportu w strukturze sprzedaży hodowli – kluczowe dane liczbowe

Polskie gospodarstwa hodowlane przeznaczają na eksport 88% skór zwierząt. Głównymi odbiorcami tej sprzedaży są, według danych GUS, Kanada, Finlandia, Stany Zjednoczone oraz Dania. W Tabeli 1. znajduje się dokładne zestawienie destynacji eksportowych opracowane na podstawie danych GUS za rok 2013.

Struktura eksportu przedstawiona powyżej obarczona jest błędem wynikającym z tego, że gospodarstwa hodowlane nie będące płatnikami VAT – a jest to większość małych gospodarstw – nie muszą deklarować do Izb Celnych wywozu towaru, jeśli ten odbywa się w obrębie Unii Europejskiej. Główny Urząd Statystyczny czerpie dane z Izb Celnych, a zatem dane są po pierwsze niedoszacowane, a po drugie – nie oddają rzeczywistej struktury eksportu, który w większości kierowany jest do krajów należących do UE.

W związku z powyższym, w celu przygotowania pełniejszego obrazu skali eksportu skór przeprowadzono wywiady pogłębione z przedstawicielami największych gospodarstw hodowlanych. Ci potwierdzili, że większość skór zwierząt futerkowych jest eksportowana do Danii i Finlandii.

Z racji konieczności oparcia dalszych analiz na niezależnych danych, w dalszej części raportu to właśnie dane GUS dotyczące eksportu zostały użyte jako podstawa do szacunków wpływu ekonomicznego branży na gospodarkę. Oznacza to, że przedstawione poniżej wyniki są niedoszacowane. Oceniamy, że skala tego niedoszacowania może sięgać od 20% do 40%.

Tabela 1. Eksport surowych skór zwierząt futerkowych do poszczególnych krajów wg GUS

Kraj	Wartość w zł	Odsetek eksportu
Kanada	630 027 992	76%
Finlandia	87 773 222	11%
Stany Zjednoczone	37 735 639	5%
Dania	27 429 126	3%
Pozostałe kraje	22 094 405	5%
Suma	805 060 384	100%

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie danych GUS, stan na kwiecień 2014 (dane wstępne za 2013 rok).

6. Wpływ makroekonomiczny rynku hodowli zwierząt futerkowych na gospodarkę w Polsce

6.1 Metodyka liczenia wpływu

Niniejszy rozdział ma na celu zobrazowanie wpływu ekonomicznego rynku hodowców zwierząt futerkowych na gospodarkę w Polsce.

Opisana poniżej metodyka wyliczenia efektu działalności hodowców na gospodarkę jest oparta o standardowy i powszechnie przyjęty w naukach ekonomicznych sposób obliczania podobnych efektów (tzw. model Leontiefa).

Najprostsze wyliczenie wpływu hodowców na gospodarkę polegałoby na zsumowaniu sprzedaży i wartości dodanej przez nich wytworzonej, dochodów osiąganych przez właścicieli i pracowników oraz podatków wpłacanych przez hodowców i ich pracowników. W ten sposób otrzymalibyśmy tzw. **bezpośredni efekt** działalności branży na gospodarkę.

Jest jednak oczywiste, iż nie oddaje to w pełni wpływu wywieranego przez hodowców w skali kraju.

Po pierwsze, jak wszystkie firmy hodowcy kupują surowce i materiały niezbędne przy produkcji futer od innych firm z kraju. Dzięki temu zwiększa się sprzedaż tych firm, a więc także wytworzona przez nie wartość dodana, dochody ich pracowników i właścicieli oraz suma wpłacanych przez nich podatków. Te firmy z kolei kupują surowce od kolejnych firm, zwiększając ich sprzedaż itd. Uwzględniając ten efekt jesteśmy w stanie policzyć tzw. **pośredni efekt** działalności hodowców dla gospodarki.

Warto pamiętać o tym, że właściciele hodowli oraz ich pracownicy także dokonują zakupów

w polskiej gospodarce, przyczyniając się do wzrostu sprzedaży i innych wyników osiąganych przez kolejne przedsiębiorstwa. Jeśli weźmiemy pod uwagę także ten wpływ, otrzymamy tzw. **efekt indukowany** działalności hodowców zwierząt futerkowych w Polsce.

Wszystkie te efekty możemy policzyć dzięki istnieniu tzw. **tablicy przepływów międzygałęziowych**²⁸. Tablica ta ma formę macierzy i pokazuje trzy zjawiska:

1. ile produktów i usług poszczególnych branż jest zużywanych w procesie produkcji (np. ile produktów rolnych zużywa przemysł spożywczy albo ile paliw zużywa rolnictwo),
2. jak rozdysponowana jest wartość dodana (różnica pomiędzy sprzedażą a zakupami dóbr i usług koniecznych do produkcji) poszczególnych branż pomiędzy: wynagrodzenia, zyski i podatki,
3. w jakim stopniu produkcja poszczególnych branż pozostająca po jej „spożytkowaniu” przez inne branże dzielona jest pomiędzy konsumpcję, inwestycje i eksport.

W oparciu o tę tablicę możliwe jest zbudowanie tzw. modelu Leontiefa, który pozwala nam oszacować nie tylko **bezpośredni wpływ** hodowców na gospodarkę, ale także **wpływ pośredni** oraz **indukowany**.

W największym skrócie, dzieje się to dzięki wyliczeniu tzw. mnożników pozwalających obliczyć, o ile wzrośnie produkcja poszczególnych branż po zwiększeniu sprzedaży o jednostkę przez inne branże.

²⁸ Tablica taka jest obliczana przez Główny Urząd Statystyczny. Niestety, ostatnia jej wersja pochodzi z roku 2005 i na niej musieliśmy oprzeć nasze obliczenia.

Na przykład, używając już rzeczywistego przypadku hodowców, zakupienie przez nich towarów rolnych o wartości 1 zł zwiększy globalną sprzedaż w całej gospodarce o 2,3 zł – to znaczy, że mnożnik **efektu pośredniego** wynosi dla zakupów produktów rolnych 2,3. To w oczywisty sposób przekłada się na wzrost dochodów i podatków wpłacanych z innych branż (np. sprzedaż w przemyśle chemicznym i metalowym, z których rolnicy z kolei kupują znaczną część materiałów, wzrośnie dzięki temu o 24 grosze itd.). W podobny sposób, znając strukturę wydatków przeciętnych gospodarstw domowych, policzyć można wpływ, jaki na gospodarkę wywierają zakupy realizowane przez hodowców i pracowników, czyli efekt indukowany.

6.2 Wartość dodana

Wkład hodowców zwierząt futerkowych w gospodarkę, czyli wygenerowana przez nich wartość dodana, wynosi łącznie niemal 1,3 mld zł, z czego wartość dodana wygenerowana bezpośrednio przez hodowców to około 570 mln zł. Pozostała wartość jest wytworzona dzięki zakupom w innych branżach i generowanych przez nie efektom, pośredniemu i indukowanemu.

W kategoriach całej gospodarki nie jest to być może wielkość znacząca – jest to nieco mniej niż 0,1% PKB. Wielkość ta wygląda jednak inaczej, gdy zestawimy ją z poszczególnymi branżami lub dużymi przedsiębiorstwami, a takie porównanie jest w tym przypadku znacznie bardziej uprawnione. Jest to np. 2,5% wartości dodanej całego polskiego rolnictwa lub ekwiwalent wartości dodanej generowanej przez firmy znajdujące się ok. 100-go miejsca na liście największych przedsiębiorstw w Polsce.

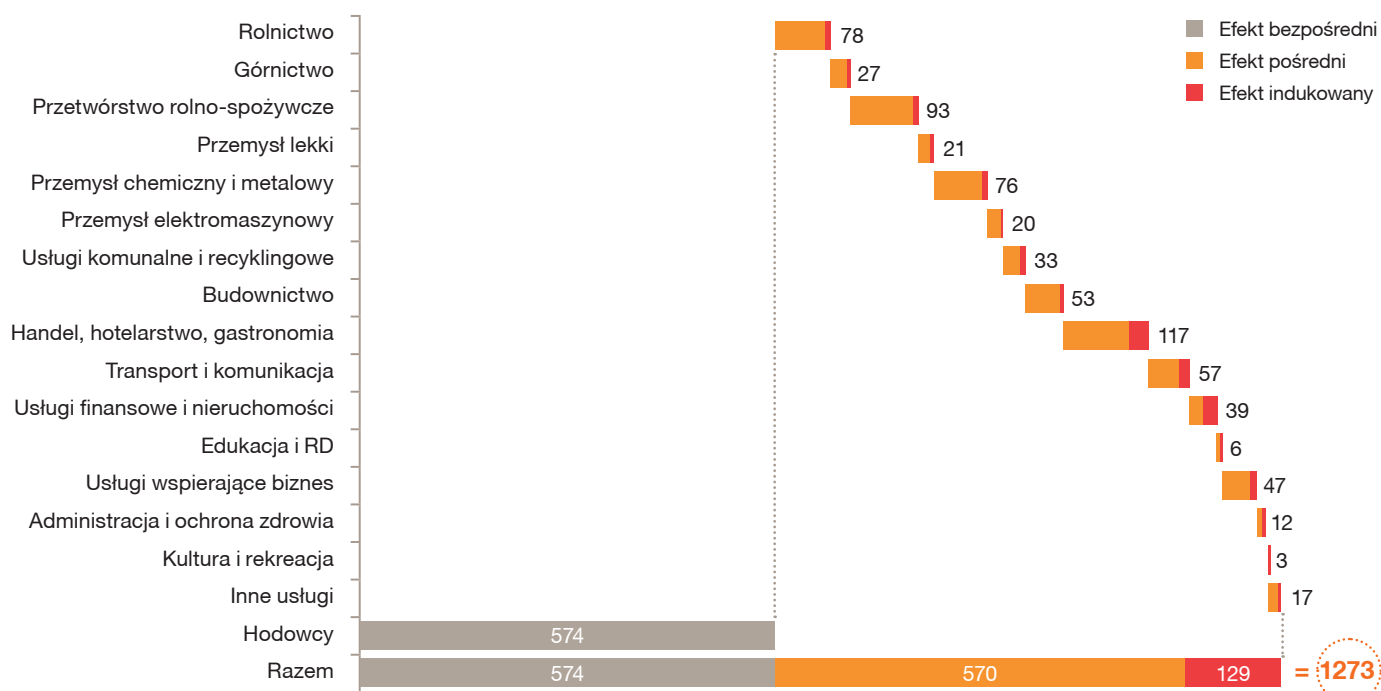
Największa wartość dodana (117 mln zł) generowana jest w handlu, ze względu na duży udział tej branży w całości wartości dodanej w gospodarce. Relatywnie duży jest w tym przypadku udział efektu indukowanego, związanego z wydatkami konsumpcyjnymi realizowanymi przez zatrudnionych w samej hodowli, a także u dostawców.

Kolejnymi branżami zyskującymi najwięcej dzięki działalności hodowców są: dostarczające pasze rolnictwo (78 mln zł) oraz przetwórstwo rolno-spożywcze (93 mln zł).

Wykres pokazuje również, że na działalności hodowców zyskują także branże w żaden sposób nie związane z ich działalnością, np. górnictwo. Wynika to ze struktury wzajemnych powiązań w polskiej gospodarce.

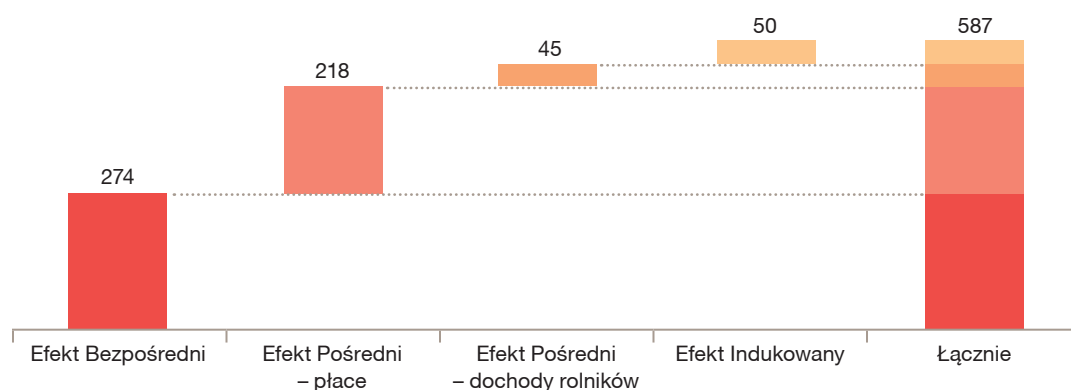
* Wykres przedstawia wartość dodaną wygenerowaną przez branżę hodowli zwierząt futerkowych w innych branżach w Polsce wynikającą z obliczeń z użyciem tablicy input-output. Suma wszystkich tych wartości oraz suma wartości dodanej wygenerowanej w samej branży stanowi całkowitą wartość dodaną, jaką do polskiej gospodarki wnoszą ta branża.

Rysunek 15. Całkowita* wartość dodana wygenerowana przez hodowców zwierząt futerkowych w gospodarce polskiej w 2013 roku (w mln zł)

Źródło: Opracowanie PwC.

Rysunek 16. Całkowite dochody ludności wygenerowane dzięki działalności hodowców w 2013 roku (w mln zł)

Źródło: Opracowanie PwC.

6.3 Dochody ludności

Dochody hodowców oraz ich pracowników można oszacować na ok. 270 mln zł, natomiast wygenerowane dzięki hodowcom dochody w całej gospodarce to ok. 590 mln zł. Duża część wygenerowanych dochodów trafia do rolników, którzy dzięki działalności ferm byli w 2012 roku bogatsi o ok. 45 mln zł.

6.4 Rola hodowli zwierząt futerkowych w polskim eksporcie rolnym

Hodowla zwierząt futerkowych jest zaliczana do działalności rolniczej. Tym samym wyniki uzyskiwane przez hodowców mają wpływ na funkcjonowanie całego sektora, a w szczególności na jego wyniki eksportowe. Skóry zwierząt futerkowych pochodzące z polskich ferm cieszą się dużą popularnością

i są bardzo cenione przez nabywców, co znajduje odzwierciedlenie w wielkości eksportu. Celem zobrazowania ekonomicznej roli hodowli zwierząt futerkowych w produkcji rolnej warto dokonać porównania wielkości eksportu poszczególnych gałęzi rolnictwa (Rysunek 17.).

Skóry zwierząt futerkowych stanowią około 4% wartości całego polskiego eksportu produktów pochodzenia zwierzęcego i około 7% wartości całości eksportu produktów leśnictwa, rolnictwa i rybactwa w roku 2012²⁹.

Eksport branży hodowli skór futerkowych był w roku 2013 porównywalny z flagowymi produktami eksportowymi polskiego rolnictwa – jego relacja do całości eksportu świń żywych oraz wieprzowiny wynosiła 22%, a do eksportu produktów z drobiu 24%. Eksport ten był także prawie trzykrotnie

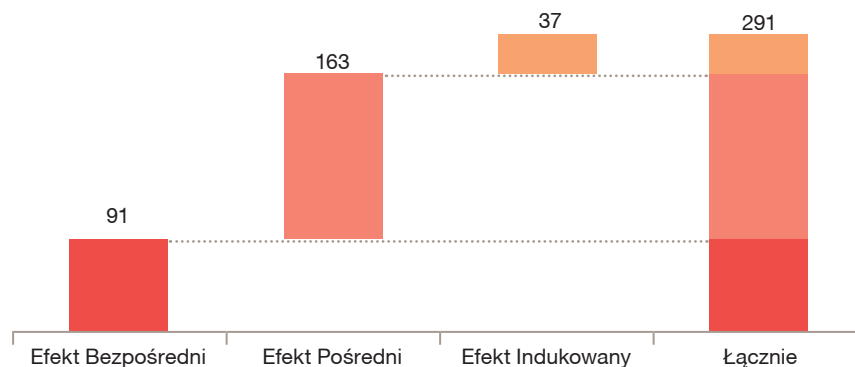
Rysunek 17. Wielkość eksportu w poszczególnych wybranych gałęziach rolnictwa w relacji do eksportu skór surowych i garbowanych (w mln zł)

Źródło: Opracowanie PwC na podstawie publicznie dostępnych danych GUS (<http://hinex.stat.gov.pl/hinex/asp/index.aspx>).

²⁹ Dane wg. Rocznika Statystycznego Handlu Zagranicznego 2013 GUS. Dane dotyczą roku 2012. Dane odpowiednio na Talicach 5 i 19 publikacji: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/rocznik-statystyczny-handlu-zagranicznego-2013,3,7.html>.

Rysunek 18. Dochody sektora publicznego w 2013 roku wygenerowane dzięki działalności hodowców (w mln zł)

Źródło: Opracowanie PwC.

większy niż wartość eksportu mięsa wieprzowego do Rosji, który w roku 2013 wyniósł nieco ponad 452 miliony złotych³⁰.

Powyższe relacje pokazują, że skóry futerkowe są ważnym elementem całości polskiego eksportu rolnego.

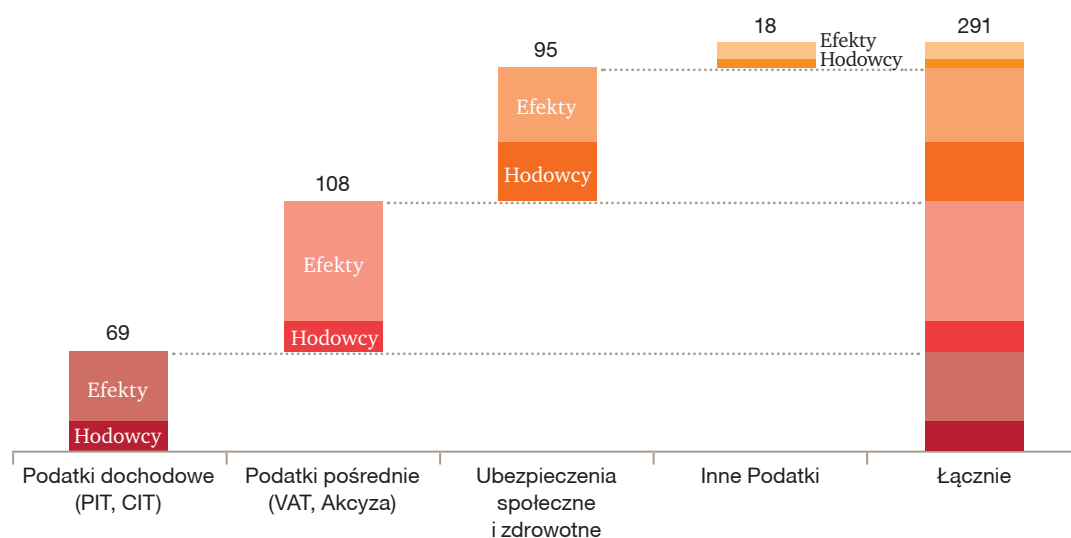
6.5 Dochody podatkowe generowane przez hodowle zwierząt futerkowych

Fermy zwierząt futerkowych wygenerowały w roku 2013 łącznie ok. 291 mln zł dochodów podatkowych oraz składek społecznych dla sektora finansów publicznych, z czego same fermy wpłaciły – według naszych szacunków – ok. 91 mln zł. Stanowiło to prawie 1% procent dochodu budżetu państwa w 2013 roku.

Najwięcej do sektora finansów publicznych wpłynęło podatków pośrednich (VAT oraz akcyza), przy czym w tym przypadku rola hodowców była niewielka, ze względu na duży odsetek eksportu w sprzedaży całkowitej, który objęty jest zerową stawką VAT. Wielu hodowców – według naszych szacunków ok. 75% – nie jest także płatnikami podatku VAT. Większość wpływów z podatków pośrednich pochodzi więc od firm osiągających przychody dzięki efektom pośredniemu i indukowanemu.

Największą daniną publiczną wpłacaną bezpośrednio przez samych hodowców i ich pracowników są składki na ubezpieczenia społeczne. W roku 2013 hodowcy w ramach składek na ubezpieczenie społeczne wpłacili w sumie około 42 złotych mln zł.

Rysunek 19. Dochody sektora publicznego w roku 2013 wygenerowane dzięki działalności hodowców w podziale na kategorie (w mln zł)

Źródło: Opracowanie PwC.

³⁰ Dane GUS – kody CN: 0103, 0203.

6.6 Znaczenie branży hodowli zwierząt futerkowych dla poszczególnych regionów

W rozdziale 5.4 opisano szczegółowo poszczególne kategorie zakupowe małych i dużych gospodarstw hodowlanych. Według naszych obliczeń, zakupy całej branży hodowli zwierząt futerkowych w Polsce miały wartość ponad 827 mln zł.

Ze względu na koncentrację hodowli w poszczególnych regionach oraz umiejscowienie w tych województwach zakładów produkujących paszę oraz wyposażenia ferm, szacujemy, że największy odsetek zakupów dokonywanych przez branżę trafia do województw wielkopolskiego (32% całości) oraz zachodniopomorskiego (21% całości) – patrz Rysunek 19.

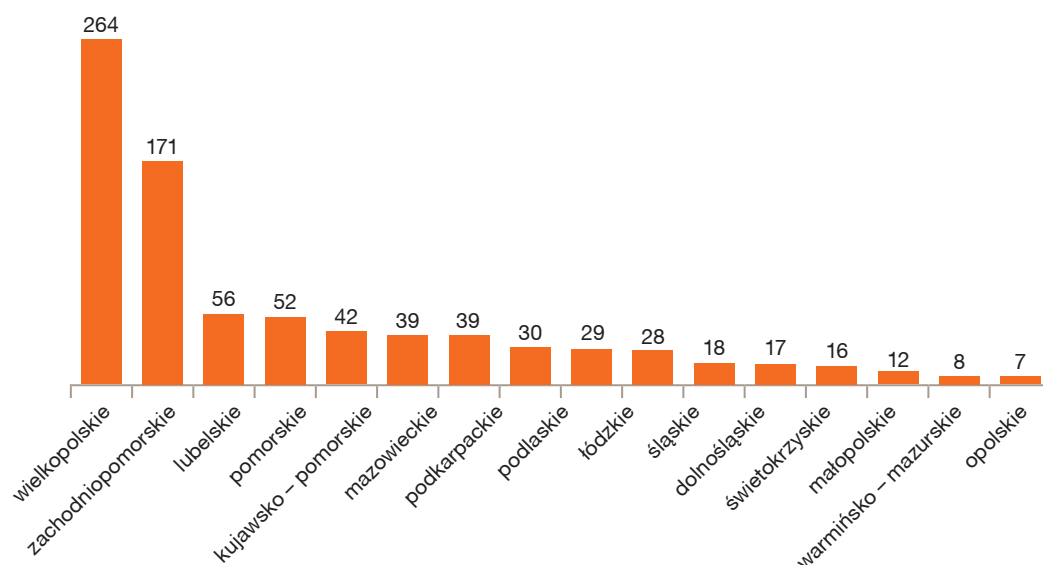
Przy założeniu, iż regionalna dystrybucja wartości dodanej generowanej przez branżę jest proporcjonalna do wartości zakupów dokonywanych w poszczególnych regionach, możemy szacować, że wartość dodana

wygenerowana przez hodowców zwierząt futerkowych w województwie wielkopolskim to ok. 400 mln zł, a w województwie zachodniopomorskim ok. 270 mln zł. Według danych GUS³¹ z roku 2012, wielkość PKB w tych województwach wynosiła odpowiednio: ok. 150 mld zł (wielkopolskie) oraz 60 mld zł (zachodniopomorskie).

Oznacza to, że udział w PKB branży hodowli zwierząt futerkowych w tych województwach można szacować na odpowiednio: ok. 0,3% oraz 0,5%. Dla porównania, udział całej branży hotelarskiej i gastronomicznej w polskim PKB wynosił w 2013 roku nieco ponad 1%.

Wcześniejsze analizy pokazały, iż w województwie wielkopolskim fermy skoncentrowane są w dwóch powiatach: ostrowskim i krotoszyńskim, a w województwie zachodniopomorskim – w powiecie sławieńskim. Może to wskazywać, że w tych dwóch powiatach relatywnie największy jest też lokalny wpływ ekonomiczny hodowców.

Rysunek 20. Zakupy branży hodowli zwierząt futerkowych w podziale na województwa (w mln zł)

Źródło: Opracowanie PwC.

³¹ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/rachunki-regionalne/wstepne-szacunki-produktu-krajowego-brutto-wedlug-wojewodztw-w-2012-r-opracowanie-eksperymentalne,4,1.html>

Opracowanie raportu: PwC Polska Sp. z o.o.

Raport został sfinansowany ze środków Polskiego Związku Hodowców Zwierząt Futerkowych.

Data wydania: 19 maja 2014.

Niniejszy Raport został przygotowany przez PwC Polska Sp. z o.o. („PwC”). Praca nad dokumentem trwała od lutego do maja 2014 roku i polegała na przeprowadzeniu niezależnych badań przedmiotowego rynku oraz na analizie jego kluczowych elementów. Aby zapewnić niezależność i obiektywizm Raportu, PwC prowadziła prace niezależnie. Strony trzecie nie miały możliwości ingerencji w treść Raportu.

Dokument przedstawiony przez PwC zawiera informacje uzyskane z wielu źródeł, m.in. z badania ankietowego, wywiadów, a także z analizy danych zastanych. PwC nie weryfikowała jednak źródeł oraz prawdziwości informacji przez nie dostarczanych lub opisanych. Autorzy wskazywali w tekście tam, gdzie wymaga tego dobra praktyka odpowiednie odniesienia. W związku z powyższym PwC nie odpowiada za nie i nie udziela gwarancji dotyczących kompletności i dokładności niniejszego Raportu.

PwC nie świadczyła innych usług na rzecz Klienta po 15 maja 2014 roku, tj. dacie dostarczenia produktu końcowego prac. Raport nie uwzględnia efektów zdarzeń i okoliczności, które miały miejsce, oraz informacji, które pojawiły się po tej dacie. PwC nie odpowiada za wpływ ww. efektów zdarzeń, okoliczności oraz informacji na wynik końcowy Raportu.

Zwracamy uwagę na zawarte w Raporcie istotne komentarze dotyczące zakresu prac PwC, celu w jakim Raport został sporządzony i będzie używany oraz założeń i ograniczeń w dostępie do informacji, na których opieraliśmy nasz Raport. Niezależnie od podstawy działania – czy to kontraktowej, czy deliktowej – w ramach obowiązującego prawa PwC nie ponosi żadnej odpowiedzialności za czyny i konsekwencje ponoszone przez osoby trzecie ani żadne decyzje podjęte lub nie na podstawie naszego Raportu.